

Wat te doen als elke druppel telt

Voor het derde jaar op rij is het droog in grote delen van Nederland en België. Dat heeft flinke gevolgen voor de grasgroei. Er zijn initiatieven om het regenwater beter vast te houden. En als er grasland beregend kan worden, dan is dat in het voorjaar het meest efficiënt.

TEKST JAAP VAN DER KNAAP

Bigbags met zand in een sloot of extra schotten bij duikers en dammen. Bewoners in het gebied van Waterschap De Dommel in Noord-Brabant konden half juni de maatregelen zien die ervoor zorgden dat het regenwater na een aantal stevige regenbuien niet kon wegstromen naar de rivier de Maas. 'Het resultaat van geplande "motorkapoverleggen"', zo vertelt Johan Elshof, die namens ZLTO dagelijks bezig is met beleid rondom bodem- en waterbeheer. 'Een motorkapoverleg is wat de naam al zegt: aan de hand van een landkaart op de motorkap van de auto een overleg tussen waterschap en grondbezitters over hoe het water het beste in het gebied vast is te houden. De deelnemers van zo'n

overleg kennen het gebied. Ze weten daardoor precies wat ze doen en kunnen snel handelen.'

Het motorkapoverleg bij Waterschap De Dommel vloeit volgens Elshof voort uit de actie van ZLTO en het waterschap die eind 2018 van start ging om de gevolgen van droogte in Brabant te beperken. 'Het is geen toeval dat we nu te maken hebben met opnieuw een droge zomer. Het klimaat verandert. Water wordt steeds belangrijker en niet in de laatste plaats voor de landbouw.'

Boeren cruciaal in waterbeheer

Het is voor het derde jaar op rij droog in grote delen van Nederland en België. Regenwater vulde de lage grondwa-

terstand in februari en maart grotendeels aan, maar door het droge voorjaar nam het neerslagtekort weer snel toe. Een aantal stevige buien in juni konden het tij nog niet keren, zo blijkt uit gegevens van het weerinstituut KNMI (zie figuur 1). In West-Vlaanderen werd weliswaar eind juni een deel van het beregeningsverbod ingetrokken, maar ook daar wordt gewaarschuwd dat het wateroverschot maar tijdelijk is.

Het KNMI stelde recent vast dat vooral het binnenland van Nederland structureel last heeft van de droogte. In de kuststreek en het rivierengebied lijken de droogtezorgen minder groot. Waterschappen zouden in de binnenlanden het water dat in de winter valt, langer moeten vasthouden, zo klinkt het.

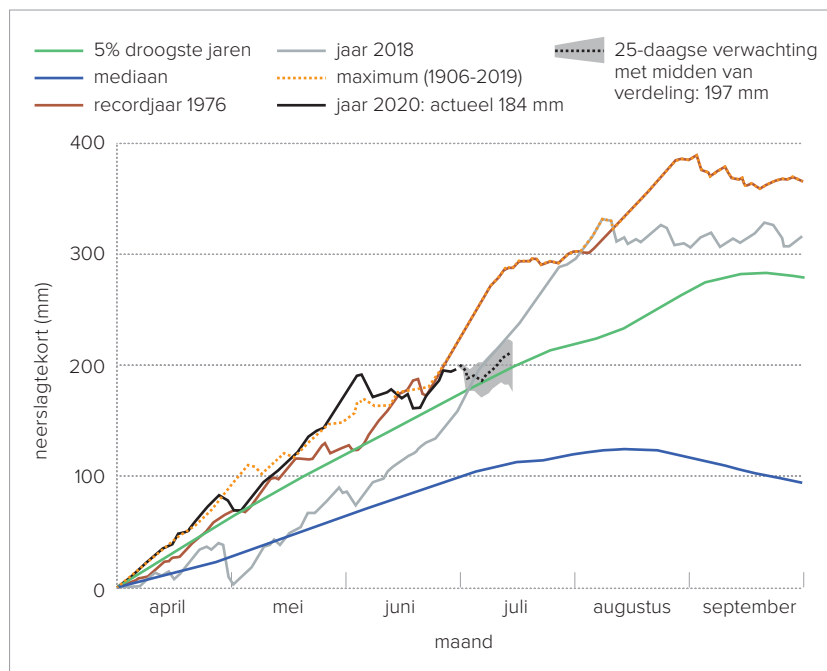
Maar volgens Elshof kunnen waterschappen dat niet alleen. 'In Noord-Brabant hebben de waterschappen maar 6 tot 8 procent van de watergangen in beheer. De overige ruim 90 procent is in eigendom van de landeigenaren. Daarvan is grofweg twee derde boer. Die speelt dus een cruciale rol in het waterbeheer.'

Elshof ziet in zijn regio diverse initiatieven waarbij verschillende partijen samenwerken. 'Het waterpeil in de winter langer op een hoger niveau houden, stuwen plaatsen, restwater uit de industrie hergebruiken en het percentage organische stof in de bodem verhogen. Het draagt er allemaal aan bij dat gewassen langer en beter over water kunnen beschikken.'

Focus op het voorjaar

Een bodem met meer organische stof houdt water beter vast, maar het verhogen van het aandeel humus is wel iets van de lange adem, zo weet Dennis Storkhorst. De ruwvoerspecialist bij Groeikracht werkt vanuit Oost-Nederland en ook daar eist de droogte zijn tol op de zandgronden. 'Organische stof verhogen is lastig. Bovendien zijn de percelen met een hoog percentage humus met regelmaat ook de hogere esgronden. Als het vocht uit die humuslaag is, dan is het ook echt klaar met de groei, omdat er op die hogere gronden nauwelijks contact is met het grondwater.'

Om te anticiperen op droge zomers moet je volgens Storkhorst vroeg in het voorjaar beginnen met de land-

Figuur 1 – Neerslagtekort in Nederland tot 1 juli 2020 (bron KNMI)

werkzaamheden. 'Dat begint met vroeg bemesten. Wanneer de temperatuursom 180 graden is, kun je aan de slag.' Vroeg bemesten betekent volgens Storkhorst de mogelijkheid om vroeg te kunnen weiden en maaien. 'De winst bij droge jaren ligt in het voorjaar. Ook beregenen is in het voorjaar veel effectiever dan bij latere snedens. In het voorjaar verdampt er veel minder omdat de dagen korter zijn en de temperaturen lager liggen.' Beregenen is volgens Elshof eigenlijk het sluitstuk van de maatregelen tegen droogte. 'Laten we eerst zorgen dat we het water dat er is, beter vasthouden en benutten. Met het Waterschap De Dommel starten we samen met boeren een pilotproject waarbij we op afstand bestuurbare stuwen en schotten plaatsen in sloten om het waterpeil beter te kunnen regelen. Ook de provincie ziet daarvan de noodzaak in en stelt 750.000 euro subsidie beschikbaar. Als elke druppel telt, is slim omgaan met water immers iets wat we met z'n allen zullen moeten doen.'

Robbert Remmelink: 'Waar ik niet beregende, was het slechts sprietjes maaien'

Het verschil in groei van de mais na een keer beregenen vorig jaar motiveerde Robbert Remmelink om dit voorjaar toch te investeren in een nieuwe motor voor de beregeningsinstallatie. 'Onze regenhaspel stond al twintig jaar werkeloos in de schuur, maar je kon op de streep af zien welke mais wel of niet beregend was.' De melkveehouder uit Doetinchem boert op lichte rivierklei van de Oude IJssel. Dat is in een regio die afgelopen jaar bekend stond als een van de droogste gebieden van Nederland. 'Dit voorjaar heb ik voor diverse duikers betonplex houten platen geplaatst om het water zo veel mogelijk vast

te houden. Maar dat was niet voldoende. Ik heb sinds eind april 500 uur beregend, sommige graspercelen zelfs al drie keer. Waar ik niet beregend heb, was het slechts sprietjes maaien.' Beregenen kost veel werk, zo ervaart Remmelink. 'We hebben de investering gedaan, dan wil ik hem ook benutten. Het kost genoeg, per draaiuur kost het alleen al 7,50 aan diesel. Voer aankopen kan natuurlijk ook. Maar als ik nu zie hoeveel en hoe mooi het gras is dat ik de eerste twee snedes heb binnengehaald, dan heb ik het idee dat ik het allemaal niet voor niets doe.'